

Oud-Utrecht

Aan:

Provinciale Staten van Utrecht
T.a.v. mevrouw C. Wouters
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Van:

Bestuur Historische Vereniging Oud-Utrecht
t.a.v. mevrouw Hansje Amelink, secretaris
P. Breughelstraat 8
3583 SK Utrecht
Email: bestuur@oud-utrecht.nl
Opsteller: Pieter Buisman /
Commissie Cultureel Erfgoed

Utrecht, 1 mei 2024

Betreft:

Zienswijze op Ontwerp omgevingswetprogramma cultuur en erfgoed 2025-2028: 'Verbindende cultuur en inspirerend erfgoed - toekomstbestendig en voor iedereen'

Geachte mevrouw Wouters,

Met belangstelling heeft de Historische Vereniging Oud-Utrecht (verder Oud-Utrecht) kennisgenomen van het Ontwerp omgevingswetprogramma cultuur en erfgoed 2025-2028: 'Verbindende cultuur en inspirerend erfgoed - toekomstbestendig en voor iedereen'.

Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om onze zienswijze op het ontwerpprogramma te geven.

Oud-Utrecht is een van die vele verenigingen en stichtingen in de provincie die zich met hart en ziel inzetten voor het culturele erfgoed. Veel erfgoed is er nog en wordt levend en toegankelijk gehouden dankzij de inzet van de vele vrijwilligers die aan deze verenigingen en stichtingen verbonden zijn. Helaas moeten wij constateren dat de rol die deze verenigingen en stichtingen met al hun vrijwilligers in het programma maar beperkt aan bod komt. Hun dragende rol en betekenis is van onschatbare waarde en zien wij graag in lijn met het verdrag van Faro door het gehele programma sterker naar voren gebracht. Maar ook zonder dat verdrag zou dat al het geval moeten zijn.

Hoofdstuk 1, p.7,8 en hoofdstuk 5, p.37, 38

Wij onderschrijven de ambitie, doelen en inzet van het programma zoals verwoord aan het begin van hoofdstuk 5 Erfgoed (p.37):

- erfgoed als een verbindende kracht tussen verschillende opgaven en als drager van de identiteit van een gebied;
- de inzet voor het behouden, benutten en beleven van het erfgoed;
- focus op een omgevings- en mensgericht erfgoedbeleid.

Deze opgaven zijn niet alleen ruimtelijke opgaven, waarin erfgoed gezien wordt als ruimtelijk object dat 'de strijd om de ruimte' moet aangaan met woningbouw, energie, mobiliteit en andere ruimteclaims. Het zijn ook maatschappelijke opgaven, waarin erfgoed diverse culturele en sociale betekenissen krijgt (zie Hoofdstuk 2, p11).

Erfgoed is niet alleen drager van de identiteit van een gebied, maar ook van de identiteit van (groepen in) de samenleving. Die identiteit kan ook en zal mogelijk steeds meer meervoudig zijn, vanuit verschillende waarden, benaderingen, generaties en groeperingen. 'Openstaan voor ieders kijk op erfgoed' wordt in het Voorwoord onder verwijzing naar het Verdrag van Faro gesteld. Wij merken hierbij op dat tweederde van de inwoners van de stad Utrecht er niet is geboren.

Deze verbinding tussen de fysieke en sociale aspecten van erfgoed kan in het programma expliciet tot uitdrukking komen door verbinding te leggen tussen de twee hoofdthema's: Cultuur en Erfgoed.

Het programma wint aan kracht en betekenis als het expliciet verbindingen legt tussen Cultuur en Erfgoed

Vanuit de inzet behouden, benutten en beleven zien wij daarvoor bijvoorbeeld de volgende kansen en mogelijkheden:

- Behouden: bewustwording, kennis, kennisoverdracht, educatie, actief burgerschap, eigenaarschap;
- Benutten: tijdelijk en permanent gebruik, culturele evenementen, sociale activiteiten, ontmoetingen;
- Beleven: benadering en duiding vanuit verschillende sociaalculturele invalshoeken en een diverse samenleving, confrontaties aangaan.

Kansen liggen er ook op de verbinding met actuele vraagstukken en opgaven. Die liggen niet alleen in de fysieke sfeer, zoals de energietransitie, natuurbehoud en waterbeheer. Ze liggen ook in de sociaaleconomische sfeer. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:

- Vluchtelingen en immigratie: de Belgen in 1914, de hugenoten, watersnood
- Minderheden: wederdopers, katholieken, Joden, Roma en Sinti
- Integratie en participatie: inburgering, betaald en onbetaald werk, inzet van ongekend talent

Maak werk met werk: zet het programma mede in op sociaaleconomische opgaven.

Hoofdstuk 5, paragraaf 5.1, p. 41, 42 en 43

Een derde verbinding die wat ons betreft sterker naar voren kan komen is die tussen vrijwilliger en professional. In het programma lijkt het te gaan om een overdracht van kennis en kunde in één richting: van professional en professionele organisaties naar vrijwilliger en maatschappelijke organisatie (zie bijvoorbeeld p.43 onder Utrechts Landschap). Het gaat echter om leren over en weer. Een dergelijke aanpak past ook bij de Faro-afspraken. Bovendien ligt de kennis, kunde en ervaring bij de vrijwilliger soms op een hoger vlak dan bij de professional. Professionals zetten zich ook als vrijwilliger in. De stimulering van kennisontwikkeling en -overdracht, de samenstelling en inzet van expertteams en de bevordering van opleidingen moeten uitgaan van de wederkerigheid, gelijkwaardigheid en samenwerking tussen vrijwilliger en professional.

Ga uit van en stimuleer de kennisontwikkeling en -overdracht tussen vrijwilligers en professionals wederzijds.

Erfgoed wordt gedragen door de eigenaren en de gebruikers van de monumenten en door de vele groepen en verenigingen die actief zijn voor de bescherming, het behoud en het levend houden van het erfgoed. Met name historische verenigingen vervullen een belangrijke rol in het uitdragen van het belang en de betekenis van erfgoed. Oud-Utrecht is daar een van. In de lijn van het Faro-verdrag dient stimulering van (de activiteiten) van deze verenigingen een prominente plaats in het programma te

krijgen evenals de samenwerking tussen deze verenigingen en professionals bij provincie, gemeenten en andere instellingen.

Stimuleer actief de historische verenigingen bij hun activiteiten en ga met hen de samenwerking aan.

In het verlengde hiervan speelt het maatschappelijke vraagstuk van het tekort aan mensen in het algemeen, de kwantiteit en kwaliteit van opleidingsplaatsen en de onderwaardering van 'het ambacht' (zie Hoofdstuk 2, p.11). Het programma stelt op p.43: 'Wij blijven Restauratie Opleidingsprojecten stimuleren en vragen de subsidieontvangers van het Fonds Erfgoedparels om leerlingplekken te creëren.'

Oud-Utrecht is van mening dat een meer structurele en fundamentele benadering noodzakelijk is om op korte en lange termijn voldoende vakbekwaamheid te borgen. Het gaat niet alleen om leerwerkplekken, maar ook en vooral om stimulering en promotie van het vak en het kweken van interesse. Het gaat daarbij om een breed scala aan beroepen, kennis en vaardigheden.

De 'professionele' vrijwilliger kan een belangrijke rol vervullen in het uitdragen van het vak, in de begeleiding en coaching en in uitbreiding van het kennisnetwerk. Daar ligt ook een koppeling met de sociaaleconomische betekenis die de inzet voor erfgoed kan hebben, zoals hierboven reeds benoemd. Ook dat is in de lijn van Faro.

Zet fundamenteel in op versterking van de opleidingen en promotie van het ambacht

Hoofdstuk 3, p.14,15

Tot slot willen wij het belang van monitoring en evaluatie onderstrepen. Het is belangrijk dat betrokkenen en belanghebbenden bij het behouden, benutten en beleven van erfgoed leren wat werkt en wat niet en welke factoren daarin een rol spelen. Wij zijn benieuwd naar de strategie die de provincie voor de toepassing van data wil ontwikkelen en naar de tussenevaluatie van het programma.

Deel de resultaten van monitoring en evaluatie met betrokkenen en belanghebbenden.

De Vereniging Oud-Utrecht levert daaraan graag haar bijdrage, zowel door inbreng als het uitdragen van resultaten.

Hoogachtend,

Dick de Jong,
voorzitter